

Ingen medicin uden bivirkninger – Undersøgelse af gigtpatienters forhold til bivirkninger

Der findes ikke medicin uden bivirkninger. Når man tager medicin, er det derfor altid en opvejning af nytte kontra risiko. Mange gigtpatienter oplever alvorlige bivirkninger som fx mavesår og nyreproblemer ved brug af gigtmicin, de såkaldte NSAID-præparater. Man bør derfor som gigtpatient kende til risikoen for bivirkninger og ikke mindst kender til de faktorer, der kan øge denne risiko.

Gigtforeningen har på denne baggrund taget initiativ til og betalt en spørgeskemaundersøgelse om gigtpatienters opfattelse af og viden om risici i forbindelse med gigtmicin. Overordnet tegner undersøgelsen et klart billede af, at uvidenheden om bivirkninger af gigtmicin er stor blandt gigtpatienterne, og at fokus derfor bør være på bedre patientuddannelse og -information.

Undersøgelsen er gennemført i samarbejde med Forskningscenter Risø og Reumatologisk Afdeling på Hvidovre Hospital. Der blev uddelt 240 spørgeskemaer til patienter på reumatologisk ambulatorium på Hvidovre Hospital i perioden 15. april – 1. august 2004. Datamaterialet omfatter 170 besvarelser.

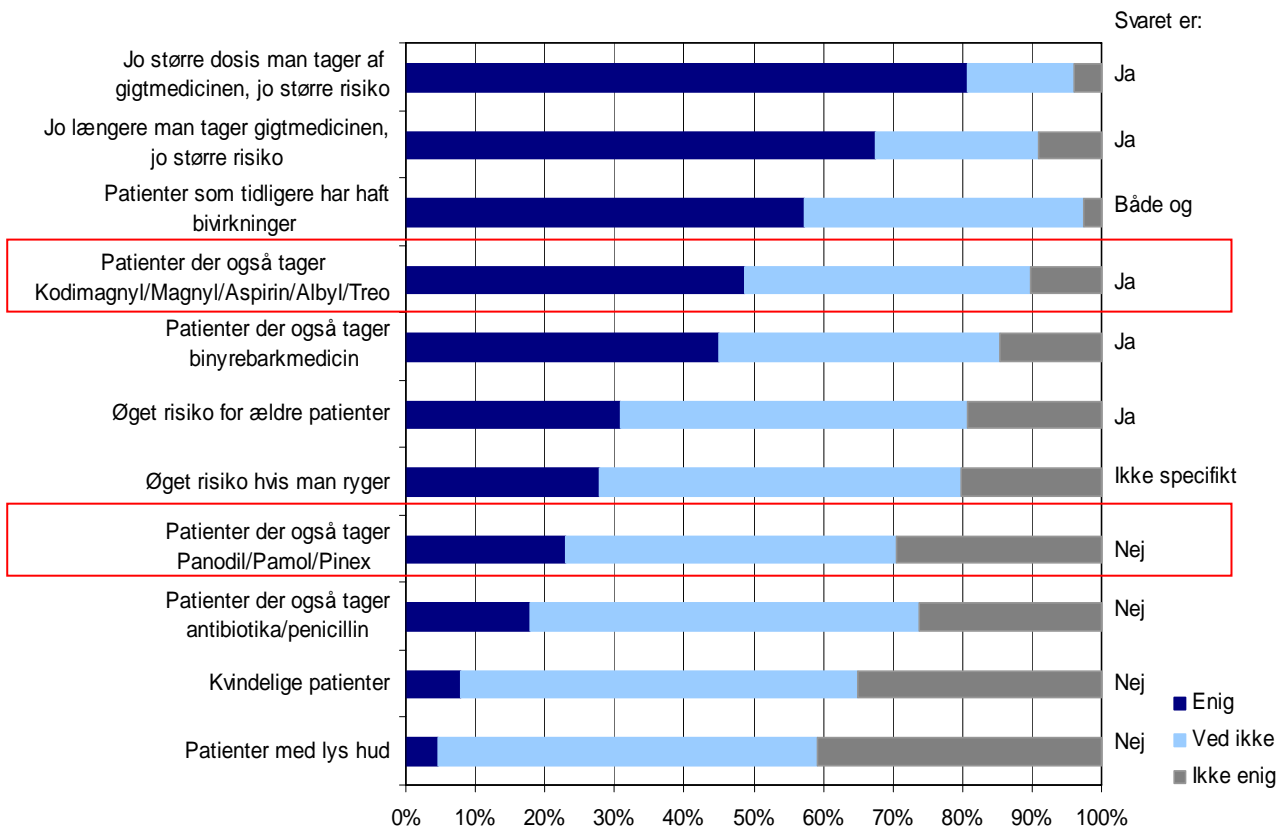
Hovedresultaterne af undersøgelsen er:

1. Ca. 25% af respondenterne i undersøgelsen angiver, at de anser risikoen for bivirkninger ved deres gigtmicin for så alvorlig, at de er tilbageholdende med at tage denne type medicin. Der er således en forholdsvis stor gruppe er tilbageholdende, hvilket kan medføre en

ringere smertelindring. Det er de yngre, og det er kvinderne, der er mest tilbageholdende.

- Der er en generel stor uvidenhed om, hvilke faktorer der er medvirkende til at øge risikoen for bivirkninger ved brug af NSAID, jf. figur 1.

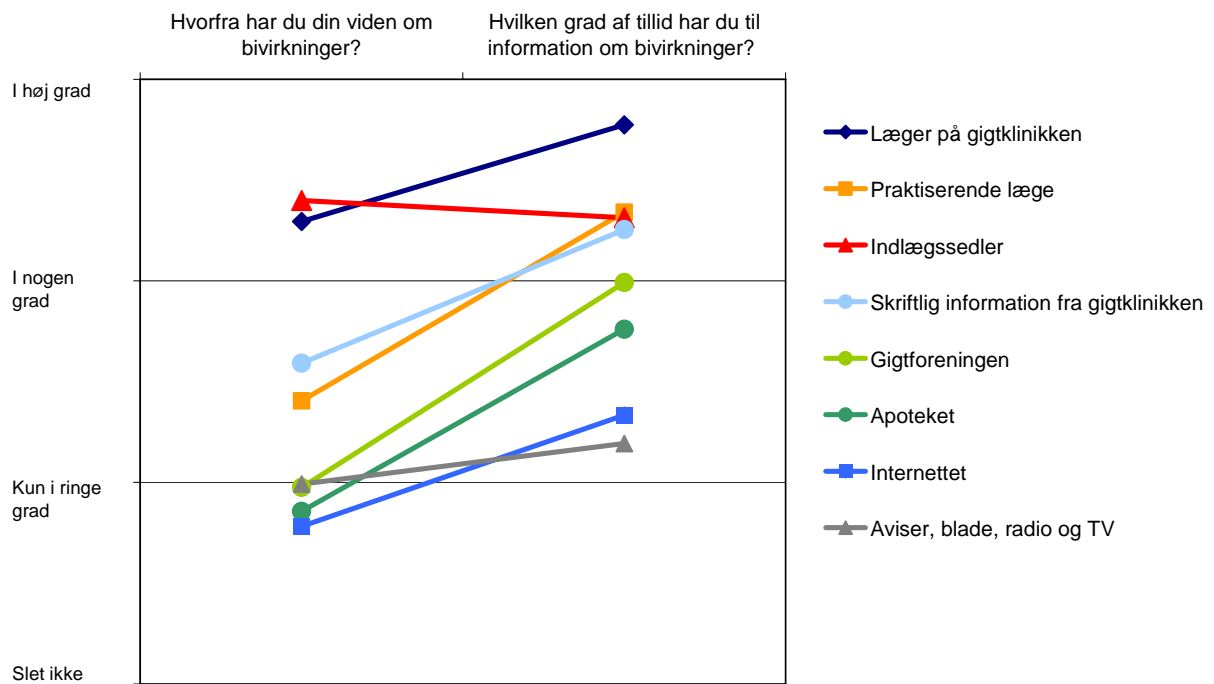
Figur 1. Din umiddelbare mening om hvilke faktorer, der giver øget risiko for bivirkninger i forbindelse med gigtmicin

Over halvdelen af respondenterne er fx ikke klar over, at risikoen for bivirkninger stiger ved samtidig brug af NSAID og Kodimagnyl/Magnyl/Aspirin/Albyl/Treo. Derudover er der en forøget sandsynlighed for, at en person, som er uvidende om denne sammenhæng, også er uvidende om, at Panodil/Pamol/Pinex ikke giver samme forøgede risiko.

3. Generelt har respondenterne stor tillid til den viden, de modtager fra sundhedsvæsenet, jf. figur 2. Det er interessant i denne sammenhæng, at patienterne bruger indlægssedler og læger på gigtklinikker stort set lige meget, når de skal indhente viden om bivirkninger, men tilliden til lægerne er væsentlig højere. Det er også interessant – og tankevækkende, at hverken Gigtforeningen eller apotekerne (uden øvrig sammenligning) er en overbevisende kilde i denne her sammenhæng.

Figur 2. Gigtpatienters kilder til og tillid til information om bivirkninger

Ingen medicin uden bivirkninger - Undersøgelse af gigtpatienters forhold til bivirkninger

Gigtforeningen har taget initiativ til og betalt en spørgeskemaundersøgelse om gigtpatienters opfattelse af risici i forbindelse med gigtmicin. Undersøgelsen er gennemført i samarbejde med Forskningscenter Risø og Reumatologisk Afdeling på Hvidovre Hospital.

I det efterfølgende gives en kort beskrivelse af undersøgelsen og de vigtigste hovedresultater.

Population

Undersøgelsen omfatter i alt 170 patienter, der har udfyldt et spørgeskema i forbindelse med besøg på reumatologisk ambulatorium på Hvidovre Hospital i perioden 15. april – 1. august 2004.

250 skemaer blev trykt og afleveret til ambulatoriet og 240 blev udleveret til patienter. 170 skemaer blev indsendt og analyseret, mens 10 skemaer kom så sent ind, at de ikke er medtaget i dataanalysen. I alt er svarprocenten således 75%, men kun 71% er medtaget. Spørgeskemaet kan ses i vedlagte bilag.

71% af respondenterne er kvinder, 25% mænd og 5% er uoplyst.

Aldersmæssigt omfatter undersøgelsen personer fra 15-82 år med flest personer mellem 34 og 50 år. Med hensyn til diagnosetidspunkt er der en overvægt af relativt nydiagnosticerede, dvs. fra 1998 og frem.

Medicin

36% af respondenterne angiver, at de bruger NSAID-præparater, 34% bruger ikke NSAID og resten har ikke oplyst medicinforbrug. 54% bruger smertestillende håndkøbsmedicin og ud af denne gruppe svarer 59%, at de

tager den smertestillende håndkøbsmedicin flere gange om dagen i perioder med stærke smerter.

Af de, som benytter håndkøbsmedicin, svarer 77%, at deres praktiserende læge kender til det – 10% svarer nej, mens 12% svarer "ved ikke". 87% angiver, at deres gigtlæge kender til brugen af håndkøbsmedicin – 6% svarer nej, mens 7% svarer "ved ikke".

Patienterne er desuden blevet spurgt om, hvorvidt de tager en større dosis end anbefalet på pakningen (mht. håndkøbsmedicin) eller af lægen (receptpligtig medicin). Med hensyn til håndkøbsmedicin svarer 67%, at de aldrig vil tage mere end anbefalet dosis, 24% svarer "sjældent" eller "nu og da", mens 9% svarer "ofte" eller "temmelig ofte". Med hensyn til receptpligtig medicin er patienterne mere forsigtige, idet 78% svarer "aldrig", 20% svarer "sjældent" eller "nu og da", mens kun 2% svarer "ofte" eller "temmelig ofte".

Kendskab til bivirkninger

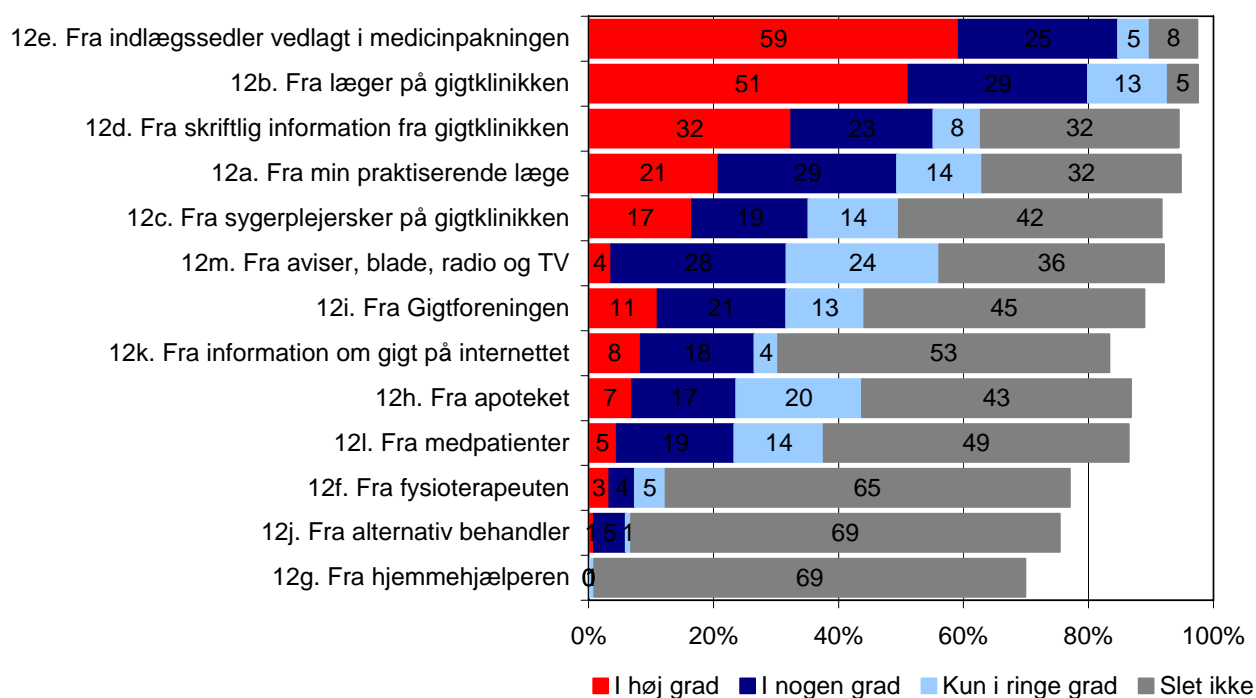
Indlægssedler er topscoren som kilde til patienternes viden om bivirkninger. Således svarer 84% svarer, at de indhenter information fra indlægssedlerne i høj grad eller i nogen grad. I figur 1 ses, hvorfra patienterne i øvrigt får information om mulige bivirkninger.

Generelt får patienterne information om bivirkningerne fra indlægssedler samt fra læger og sygeplejersker. En mindre del får desuden informationer om bivirkninger fra medier, organisationer, apoteker og andre patienter.

Patienterne har desuden forholdt sig til, i hvilken grad de har tillid til informationskilderne. Graden af tillid følger generelt billedet på, hvor man får informationen som vist i figuren ovenfor. Dog er der større tillid til lægerne på gigtklinikken end til indlægssedlerne. Det skal desuden bemærkes, at kun 34% af de adspurgte angiver, at de har en høj grad af tillid til information fra

Gigtforeningen, 26% har nogen grad af tillid, 6% har en ringe grad af tillid og 14% har slet ikke tillid – de sidste 20% svarede ikke på spørgsmålet.

Figur 1. Hvorfra ved du om din medicin kan have bivirkninger?

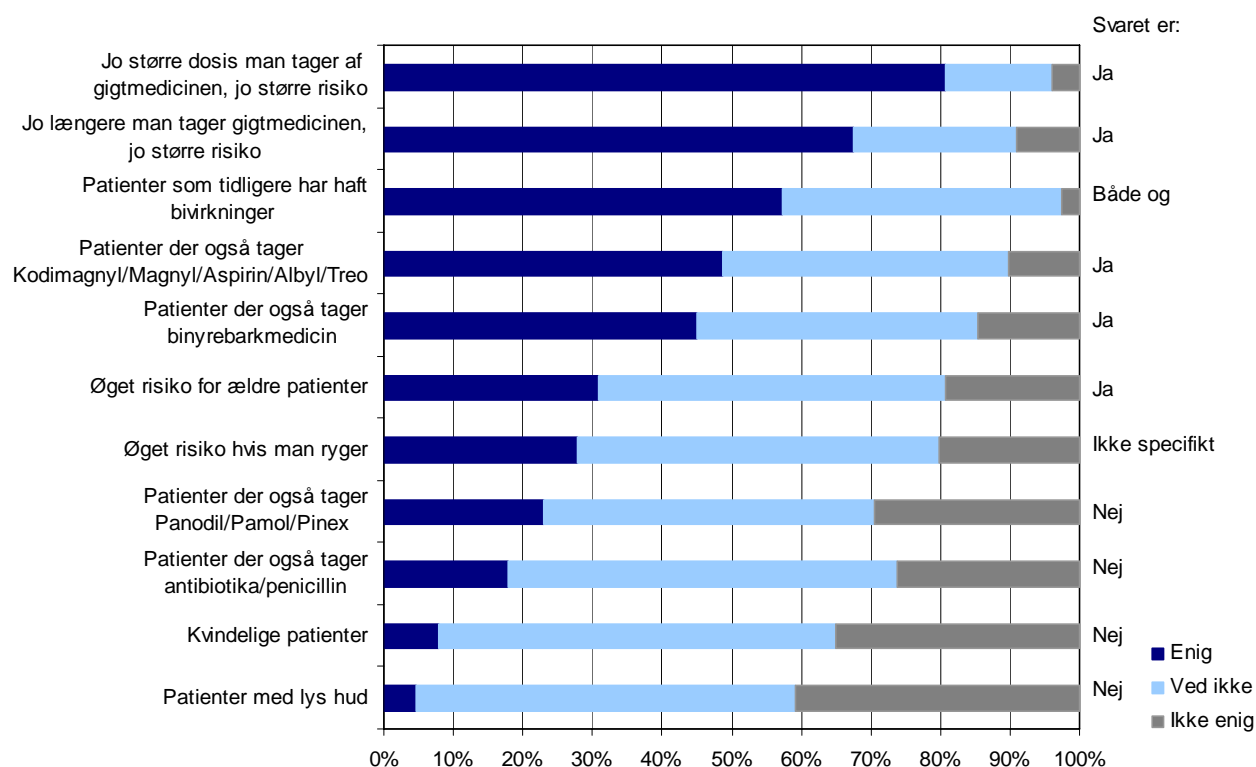

Viden om bivirkningsrisiko

Generelt må man sige, at en stor del af respondenterne ikke kender til de faktorer, der kan medvirke til øget risiko for bivirkninger ved brug af NSAID. Eksempelvis svarer 1/3 enten forkert eller 'ved ikke' ved spørgsmålet om risikoen øges, jo længere tid man tager NSAID, jf. figur 2.

Mest alarmerende er det dog, at over halvdelen af respondenterne ikke er klar over, at risikoen for bivirkninger ved brugen af NSAID-præparater stiger ved samtidig brug af håndkøbsmedicin som Kodimagnyl/Magnyl/Aspirin/Albyl/Treo. Der er faktisk ikke signifikant større viden om denne sammenhæng i gruppen af patienter, som tager NSAID-præparater, end i gruppen af patienter, som ikke tager NSAID-præparater ($p=0,44$; Mann-Whitney).

Figur 2. Din umiddelbare mening om hvilke faktorer, der giver øget risiko for bivirkninger i forbindelse med gigtmedicin

I alt 23% af respondenterne angiver fejlagtigt, at det er "helt/overvejende rigtigt", at håndkøbsmedicin som Panodil/Pamol/Pinex giver en forøget risiko for bivirkninger ved samtidig brug af et NSAID-præparat. Yderligere 47% angiver "ved ikke". Kun 29% angiver, at påstanden er "helt/overvejende forkert". Der er ingen signifikant forskel på svar fra patienter, der tager, henholdsvis ikke tager NSAID-præparater ($p=0,23$; Mann-Whitney). I den første gruppe (NSAID) svarer 27%, og i den anden gruppe (ikke-NSAID) svarer 14%, at det er "helt/overvejende rigtigt", at Panodil/Pamol/Pinex giver forøget risiko for bivirkninger. I begge grupper er det 73%, som angiver "rigtigt" eller "ved ikke".

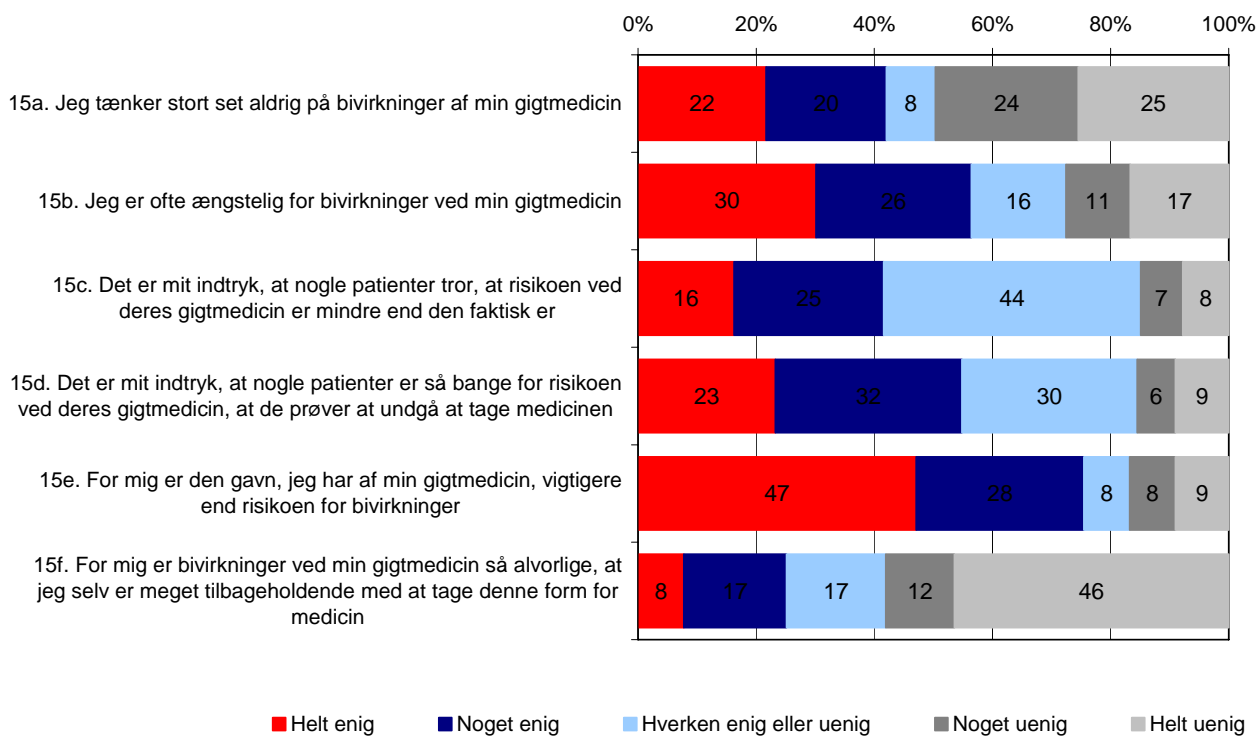
Undersøgelsen viser endvidere, at der er en forøget sandsynlighed for, at en person, der er uvidende om risiko ved Kodimagnyl/Magnyl/Aspirin/Albyl/Treo, også er uvidende om, at Panodil/Pamol/Pinex ikke indebærer samme risiko og

vice versa ($p < 0,02$; Chi²). Blandt patienter, som ved, at Kodimagnyl/Magnyl/Aspirin/Albyl/Treo giver forøget risiko, er der 38%, som også ved, at Panodil/Pamol/Pinex ikke giver en forøget risiko for bivirkninger. Det er kun 21% af de patienter, som ikke kender til den forøgede risiko ved Kodimagnyl/Magnyl/Aspirin/Albyl/Treo, som også ved, at Panodil/Pamol/Pinex ikke giver øget risiko.

Patienternes holdninger til bivirkninger

25% af respondenterne angiver, at de anser risikoen for bivirkninger ved NSAID for så alvorlig, at de er tilbageholdende med at tage denne type medicin, jf. figur 3. 55% svarer, at de har indtryk af, at nogle patienter er så bange for bivirkningsrisikoen, at de prøver at undgå at tage NSAID-medicinen.

Figur 3. Hvordan bedømmer du fordele og ulemper ved din nuværende gigtmedicin i forhold til bivirkninger?

Det hører dog med, at hele 75% siger, at den gavnlige effekt af NSAID-medicinen er vigtigere end risikoen for bivirkninger.